

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

W JAWORZU
WOJ. BIELSKIE

ECHO JAWORZA

GAZETA LOKALNA GMINY JAWORZE

Dzięki przychylnej aurze rozrywkowe lato w amfiteatrze Jaworza trwa. Imprezy kulturalno-rozrywkowe odbywają się nie tylko w soboty, ale również w inne dni tygodnia. Zarząd Gminy udostępnił zielony amfiteatr młodzieży kolonijnej i oazowej na wspólne zabawy i rozrywki. Niemal codziennie amfiteatr rozbrzmiewa muzyką,

- dożynkowy bieg przełajowy,
- konkursy, loteria, zabawy,
- korowód z wieńcem dożynkowym,
- wystawa okolicznościowych plakatów prac młodzieży szkół podstawowych.

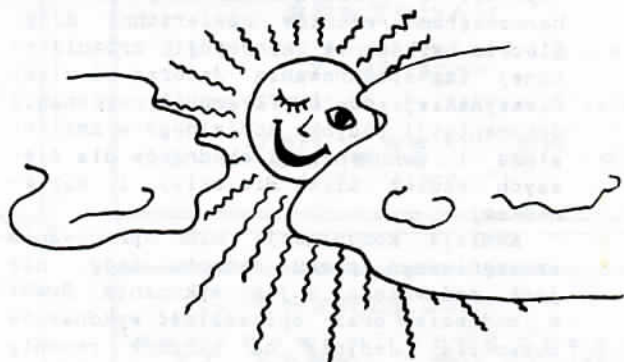
WIELKIM FESTYNEM DOŻYNKOWYM zakończymy "JAWORZAŃSKIE LATO 92"

spiewem i wesołymi tańcami dzieci i młodzieży przebywających na wypoczynku wakacyjnym w pięknym Jaworzcu.

Minał pogodny lipiec, trwa sierpień, a komitet organizacyjny czyni przygotowania do finałnej imprezy, która zakończy "Jaworzkańskie Lato 92". Będzie nią **WIELKI FESTYN DOŻYNKOWY**, który odbędzie się w dniach 18, 19 i 20 września 1992 roku.

W programie festynu są przewidziane:

- gościnne występy orkiestry z Holandii,
- występy Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca z Koniakowa pod kierownictwem dra Józefa Brody,
- występy Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca "Jaworzka", poszerzonego o zespół dziecięcy i młodzieżowy,
- występy zespołów muzycznych "Starzy Przyjaciele", "Gwarek",

Komitet organizacyjny uprzejmie zaprasza do organizowania na terenie amfiteatru wystaw i stoisk handlowych w różnych branżach po wcześniejszym zgłoszeniu w Urzędzie Gminy w Jaworzcu.

Z letnim pozdrowieniem

Marian Zygmunt

/przewodniczący KKOlS/

Z DZIAŁALNOŚCI RADY GMINY JAWORZE

Na sesji Rady Gminy w Jaworzu w dniu 4 lipca br rada dokonała oceny wykonania zadań planu pracy Rady Gminy. Dla przypomnienia Rada Gminy na sesji w dniu 18 grudnia 1991 roku przyjęła zaproponowany przez poszczególne komisje stałe plan pracy rady na 1992 rok. Przewodniczący poszczególnych komisji stałych przedstawili na sesji sprawozdanie z działalności

Komisja przystąpiła do rozmów z dyrekcją sanatorium w Jaworzu w celu doprowadzenia do szerszego korzystania naszych mieszkańców z urządzeń rehabilitacyjnych. Aktywnie bierze udział w zbiorcach pieniężnych na urządzenia medyczne. Planowany przez komisję Dom Pomocy Społecznej

oraz dokonali oceny wykonania planu przez Zarząd Gminy. Jest to zgodne z paragrafem 42 regulaminu Rady Gminy w Jaworzu.

Komisja Budownictwa i Ochrony Środowiska główny nacisk kładzie na poprawę stanu sanitarnego i porządku w miejscach publicznych. Bardzo zaangażowała się w doprowadzenie do realizacji oczyszczalni ścieków w naszej gminie. Wspólnie z komisją komunikacji ustaliła harmonogram remontów nawierzchni dróg. Zleciła wykonanie koncepcji urbanistycznej zagospodarowania Jaworza od ulicy Cieszyńskiej do DW "Zygmunt", wykonanie dokumentacji budynku socjalnego w amfiteatrze i dokumentacji chodników dla pieszych wzdłuż ulic Bielskiej i Wapińskiej.

Komisja Komunikacji mimo opracowania szczegółowego planu remontu dróg, nie jest zadowolona z jego wykonania. Braki w budżecie oraz opieszałość wykonawców pozwoliła jedynie na skromne remonty w I półroczu br. Aktywność członków komisji doprowadziła do utrzymania prywatnej linii komunikacyjnej "SANBUS". Z planu RG dziedzina remontów dróg publicznych jest najbardziej w tej chwili zagrożona.

Komisja Zdrowia i Opieki Społecznej stwierdziła, że dzieci w szkołach i przedszkolach naszej gminy mają fachową opiekę lekarską. Współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej przebiega bez zakłóceń.

w obecnej chwili jest trudny do zrealizowania ze względu na brak lokalu i środków na budowę nowego obiektu.

Komisja Kultury, Oświaty i Sportu swoją pracą objęła szeroki zakres dziedzin naszej gminy. Organizowanie imprez masowych dla społeczeństwa Jaworza to główny cel komisji. Nie ukrywam, że aktywność członków komisji jest duża, co widać w naszym życiu publicznym. Przyjęty przez komisję cel - aby dostarczyć rozrywkę mieszkańcom Jaworza bez dopłat z kasy gminy został osiągnięty. Rada wysoko oceniła pracę komisji, która z nadwyżką wykonała plan.

Komisja Budżetowa jest najmłodszą komisją stałą Rady Gminy. Powstała w marcu br w miejsce rozwiązanej Komisji Gospodarczej. Współpracowała z zarządem i bezpośrednio skarbnikiem gminy przy korekcie budżetu. Członkowie komisji brali udział w przetargach na roboty wykonywane na zlecenie gminy.

Podsumowując muszę stwierdzić, że Rada Gminy wysoko oceniła pracę wszystkich komisji. Sprawozdania zostały przyjęte. Generalnie poszczególne komisje nie widzą niebezpieczeństwa niewykonania planu pracy - z wyjątkiem remontów dróg.

Dziękuję wszystkim radnym i członkom spoza rady za aktywność w pracach komisji. Życzę dalszych osiągnięć dla dobra Jaworza.

Przewodniczący Rady Gminy
Władysław Nikiel

Rewizyta w Mediolanie w sprawie oczyszczalni dla Jaworza

W nawiązaniu do pobytu przedstawicieli Włosko-Polskiej Izby Handlowej z Mediolanu i dyrektorów firm "BIODEPUR" i "SICINDECO" 3 i 4 czerwca w Jaworzu (patrz: "Echo Jaworza" nr 8 str.19); w dniach 23 i 24 lipca w Mediolanie kontynuowano rozpoczęte wówczas rozmowy. Stronę polską reprezentowali panowie: **Krzysztof WASIEK** - dyrektor Biura Krajowego Unii Demokratycznej w Warszawie i **Paweł MULARZ** - wójt gminy Jaworze.

W pierwszym dniu wizyty gośczeni byliśmy na terenie biur i pracowni projektowo - badawczych "BIODEPUR" i "SICINDECO" w Mediolanie, gdzie dyrektorzy obu współpracujących firm - panowie **Giovanni DETTONI** i **Luciano BELLANI** - przedstawili przygotowaną dla Jaworza koncepcję budowy zbiorowej oczyszczalni ścieków i przekazali ją w formie pisemnego opracowania, które zawiera koncepcję szczegółową wraz z wykazaniem kosztów budowy i umiejscowieniem w terenie. Dyskusja nad szczegółami opracowania i makietą oczyszczalni ścieków trwała kilka godzin.

W założeniach planowana oczyszczalnia ma obsłużyć 100% powierzchni naszej gminy w zakresie biologicznego oczyszczania ścieków bytowych i zapewnić odprowadzenie oczyszczonych wód - zgodnie z zastrzonymi normami polskimi i normami obowiązującymi w EWG. Projekt zakłada budowę bardzo zwartej konstrukcji na powierzchni 80m x 110m składającej się z trzech identycznych bloków, z których każdy jest w stanie obsłużyć 5.800 użytkowników, a więc w praktyce wszystkich mieszkańców Jaworza oraz wszystkie sanatoria, ośrodki czasowe, restauracje, szkoły i jednostki zbiorowe (w sezonie, gdy do Jaworza przyjeżdżają turyści, kuracjusze i czasowicze). W zależności od potrzeb pracować może jeden, dwa lub trzy bloki. Całość jest obiektem sprawdzonym w praktyce, zautomatyzowanym, praktycznie nieawaryjnym, obsługiwanym przez jedną osobę. Na terenie oczyszczalni i wokół niej przewidziano posadzenie dużej ilości drzew i krzewów (typowych dla Beskidów), stanowiących strefę ochronną.

Po południu udostępniono nam do zwiedzania oczyszczalnię działającą na tej samej zasadzie, ale odpowiednio większą,

obsługującą 350.000 mieszkańców północnego Mediolanu. Ze względu na okres urlopów pracował tylko jeden z trzech bloków, a wyniki pracy przedstawiały się zachęcająco. Dodatkową ciekawostką jest wykorzystanie zebranych osadów stałych do produkcji biogazu - służącego do ogrzewania.

W drugim dniu rozmowy odbywały się na terenie Włosko-Polskiej Izby Handlowej (**CAMERA DI COMMERCIO ITALO-POLACCA**) w Mediolanie. Spotkanie przygotowali i prowadzili: pani **Cristina GHI-SOLFI** (dyrektor CCIP) i pan **Olindo TETTA** (sekretarz CCIP). Firmy "SICINDECO" i "BIO-DEPUR" reprezentował pan **Luciano BELLANI**, a Zjednoczenie Ekologiczne CO.N.A.S. (**CONSORZIO NAZIONALE AMBIENTE E SANITA'**) skupiające w swoim układzie wymienione wcześniej "SICINDECO" i "BIODEPUR" oraz biuro projektowe **ECOSTUDIO** i komputerowy bank danych z zakresu ochrony środowiska. Dyrektorem generalnym CO.N.A.S. jest pan **Sergio TERUGGI**. Przedmiotem rozmów były zasady realizacji i sposób finansowania przedsięwzięcia. Istnieje mianowicie możliwość ubiegania się o sfinansowanie tego zadania przez Włochów w ramach pomocy rządu włoskiego dla Polski. Dla ubiegania się o te fundusze - niezależnie od Funduszu Ochrony Środowiska - musi w bardzo krótkim czasie powstać wspólny projekt przygotowany przez CO.N.A.S. i gminę Jaworze. Warunkiem opłacenia inwestycji przez rząd włoski jest uzyskanie pozytywnej opinii ze strony obu krajów.

W wyniku rozmów doszło do podpisania **LISTU INTENCYJNEGO** (który cytujemy poniżej) i poczynienia kroków przygotowawczych.

W czasie tej bardzo pracowitej wizyty nie sposób pominąć pracy tłumaczkki pani **Anny Arendarskiej**, a w czasie dojazdu i powrotu - pana **Jana Klisia**, który dbał o wysłużonego gminnego fiata.

Wyniki wizyty wójt gminy przedstawił na zebraniu Zarządu Gminy (28.07), na sesji Rady Gminy (29.07) i na posiedzeniu Komisji Budownictwa i Ochrony Środowiska Rady Gminy (31.07), gdzie projekt uzyskał dobrą opinię i akceptację.

LIST INTENCYJNY

pomiędzy

Urzędem Gminy Jaworze z siedzibą w Jaworzu, ul. Zdrojowa 82, reprezentowanym przez Wójta, Pana mgra inż. Pawła Mularza

Zrzeszeniem CO.N.A.S. z siedzibą prawną w Mediolanie, P.zza Cavour 7, reprezentowanym przez Prezesa, Pana mgra inż. Sergio Teruggi

dalej zwane stronami, zgodnie oświadczają, że mają intencje podjęcia współpracy w zakresie zaprojektowania i budowy biologicznej oczyszczalni ścieków komunalnych w Jaworzu. Prace będą obejmować:

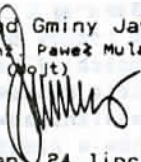
- studium opłacalności
- projekt wykonawczy
- realizację
- nadzór techniczny.

Strony uzgadniają, że umowa dotycząca w/w budowy oczyszczalni będzie mogła być zawartaw chwili uzyskania środków finansowych wystarczających na zamierzoną realizację.

Klauzula

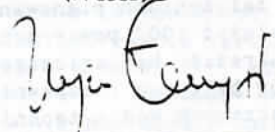
W przypadku, gdyby projekt nie uzyskał akceptacji rządów Polski i Włoch ani środków finansowych do dnia 30 września 1992 roku, niniejszy list intencyjny straci ważność i strony nie będą rościć do siebie pretensji.

za Urząd Gminy Jaworze
Mgr Inż. Paweł Mularz
(Wójt)

Mediolan, 24 lipca 1992 r.

za Zrzeszenie CO.N.A.S.
Mgr Inż. Sergio Teruggi
(Prezes)

Historia Jaworza cz. V

Klęska pod Białą Górą w 1620 roku zepchnęła Czechy (także i Śląsk) w trzy wieki niewoli. Za antycesarskie wystąpienia Śląsk musiał drogo zapłacić, a przemarsze wojsk tak cesarskich, jak też z Unii protestanckiej oraz lisowczyków najbardziej zniszczyły księstwa - opawskie, karniowskie oraz cieszyńskie.

Ostatni cieszyński książę z rodu Piastów¹⁾, konając w 1625 roku w Kolonii, prze-

kazał władzę nad Śląskiem Cieszyńskim swej siostrze - Elżbiecie Lukrecji (żonie magnata morawskiego - Gundakera Lichtensteina). Księżna samodzielnie rządziła, w najtrudniejszym okresie (1625 - 1653), swą ojcowizną. Była ona katoliczką, która bardzo poważnie traktowała biblijny nakaz miłości bliźniego i nie stosowała przemocy w stosunku do protestantów. Nie była jednak w stanie zapobiec bezprawnym poczyna-

niom wojsk, które przecho- dzily przez jej księstwo.

Już w 1626r. Księstwo Cieszyńskie łupily wojska Unii protestanckiej dowodzone przez hr. Ernesta Mansfelda. W dwa lata później wojska cesarskie hr. Karola Hannibala Dohna okrutnie prześladowaly protestantów. W 1629 roku - po sukcesach Tilly'ego i Wallensteina ogłoszony został edykt restytucyjny nakazujący zwrot Kościołowi katolickiemu

wszystkich dóbr kościelnych, które podczas reformacji przeszły w ręce protestantów.

Następnie działania wojny trzydziestoletniej przeniosły się na teren Niemiec i Księstwo Cieszyńskie przeżyło 12 lat względnego spokoju. Przerwały go - w 1642r.

- wojska cesarskie, które zabrały całe bydło z Bielska i okolicy (także z Jaworza). Trzy lata później wtargnęły na Śląsk Cieszyński wojska szwedzkie z korpusu Lennarta Tortensona i zakwaterowały się w zamku książąt cieszyńskich, wyrzucając z niego dwór książęcy. Na skutek ich postępowania prawie cała szlachta cieszyńska, wraz z księżną Elżbietą Lukrecją²⁾, uciekła do Królestwa Polskiego (przeważnie do Białej i Kęt). Stamtąd slano do sztabu wojsk szwedzkich w Głubczycach liczne skargi i protesty. Nie odniosły one żadnego skutku. Niezwykle złą sławę pozostawił po sobie dowódca szwedzki - gen. Königsmark, który uprzednio wyparł z Pomorza wojska cesarskie, wygrał bitwy pod Rodkirchen i Zeitz oraz zajął Pragę, skąd w 1646 roku wycofywał się do Polski przez Cieszyn, Skoczów, Jaworze, Bielsko (gdzie spalił zamek)³⁾. Dopiero w 1647 r. wojska Habsburgów wyparły Szwedów z Cieszyna, co umożliwiło księżnie Elżbiecie Lukrecji powrót na zamek.

Dopiero w 1648 roku - pomimo sprzeciwu papieża - zawarto pokój westfalski, który zakończył wojnę trzydziestoletnią, która tak srogo obeszła się z Księstwem Cieszyńskim. Podkreślić należy, że oprócz zniszczeń wojennych, ludność Śląska Cieszyńskiego ucierpiała też znacznie na skutek epidemii (zwanych wtedy "morowym powietrzem"), która tragicznie żniwo zbierała w latach 1585, 1599⁴⁾ i 1623. Działania wojenne i wspomniane plagi zubożyły ilościowo i ekonomicznie ludność Księstwa Cieszyńskiego.

Wieczór życia ostateknie księżny z cieszyńskiej linii Piastów, był bardzo przykry. Elżbieta Lukrecja zmarła bezpotomnie w 1653 roku.

Pomimo tak tragicznych wydarzeń, które spadły na Księstwo Cieszyńskie, były też osiągnięcia, których nie wolno pominąć milczeniem. Do najważniejszych należy zaliczyć rozwój oświaty i czytelnictwa - co należy podkreślić - w języku polskim. Była to najważniejsza spuścizna okresu reformacji. Zakres tego czytelnictwa był tak znaczny, że objął swym zasięgiem prawie całą ludność Śląska Cieszyńskiego i przyczynił się najbardziej do utrzymania polskości aż do odzyskania niepodległości w XX wieku. Poziom nauczania musiał być wysoki, skoro do połowy XVI wieku, w Akademii Krakowskiej kształciło się 105 żaków z obszaru Księstwa Cieszyńskiego (z tego: z Cieszyna - 65, z Bielska - 28 i ze Skoczowa - 12). Wielu też studiowało w Pradze, w Wiedniu i na innych uczelniach.

Do wybitnych ludzi renesansu należeli:

- *ks. Fryderyk (syn Kazimierza II) - kanonik wrocławski, a później rektor Akademii Wiedeńskiej*

- *Jan Grodecki - biskup ołomuniecki*

- *Wacław Grodecki - kartograf, twórca mapy Królestwa Polskiego*

- *Jan Trzanowski - duchowny, poeta i pisarz, któremu nadano określenie "Słowiańskiego Lutra".*

Należeli też do nich twórcy historiografii Śląska Cieszyńskiego: *Zachariasz Stark, Eleazar Filisch i Jakub Schickfuss.*

W opisywanym okresie, Jaworze (wróciło do księstwa ok. 1615r.) było i świadkiem, i ofiarą rozgrywających się wydarzeń. Ludność wsi cierpiała na skutek wszystkich plag, które spadały na całe księstwo. Wieś zubożała, a po roku 1648 pozostało mniej niż 80% stanu ludności z 1618r. Jednak okres re-

formacji - tak jak na całym Śląsku Cieszyńskim - doprowadził do tego, że znaczna część jaworzan umiała czytać i posiadała własną literaturę religijną drukowaną w języku polskim. Część ludności umiała też posługiwać się językiem polskim w piśmie, co świadczyłoby o fakcie istnienia szkoły.

W 1644 roku kościołowi jaworzańskiemu ofiarowano dwa dzwony. Pierwszy z nich - "Sw. Bartłomiej" nosi herb Ruckich i napis "Lorantius Joannes". Drugi⁵⁾ nosi napisy Melchiora Jaworskiego i dwóch Góreckich. Byli to - najprawdopodobniej - właściciele trzech dzielnic Jaworza.

Pominąwszy okresy wojen, klęsk żywiołowych i zaraz, ludności wsi nie wiodło się najgorzej. Aż do połowy XVII wieku obciążenie wobec pana nie było tak wielkie i częściowo spłacano je w naturze. Czysze (opłaty w pieniądzu) oddawano panu dwa razy w roku. W zależności od zamożności gospodarza wynosiły one od kilkunastu groszy⁶⁾ do kilku talarów. Prócz tego osadnicy mogli spłacać należności w naturze (np. w drobiu, jajach, mięsie) lub je "odrabiać" (np. przedli przędzę, przywozili sól z Wieliczki lub drzewo na opał, robili gonty, łapali ryby lub dziczyznę). Wielu gospodarzy było zamożnych. Warto przytoczyć zachowany testament (z 1591r.) Wacława Kolarza z Godziszowa, który majątek dzielił na ośmioro dzieci przyznając każdemu po 100 florenów⁷⁾. Prócz tego każda z trzech córek dostawała 3 dojne krowy i 2 jałówki. Natomiast trzej młodszy synowie - po jednej krowie. Ponadto testator zakładał, że - być może - jeden z dwóch starszych synów nie zechce zostać na roli. Świadczy to o tym, że niesławne "przywiązanie chłopca do ziemi" nie było jeszcze wtedy rygorystycznie przestrzegane.

Najbiedniejsi (tzw. cze-ladź lub służebnicy) mieli obowiązek trzy razy w roku służyć panu na posyłki ("jeździć z listami" - jak podaje urbarz z 1571r.).

Posługi wobec dworu ksią-żęcego były różne dla różnych wsi. Przykładowo (według w/w urbarza):

"... ludzie z małej Cisowni-cy powinni na folwarku jego Miłości dwa dni pracować, dwa dni siec trawę, a w stodo-lach młócić co dziesiąty wiertel". O powinności jawo-rzan wobec księcia nie ma tam zapisu (gdyż w 1571 roku należało jeszcze do "państwa bielskiego"), natomiast za-szkowała mnie powinność wsi

Świbice. Otóż jej mieszkańcy mieli ... utrzymywać dwóch błaznów książęcych. Nie na darmo Piastowie Cieszyńscy odwiedzali renesansowy Kra-ków.

1) Ks. Fryderyk Wilhelm zmarł podczas wyprawy wojennej na Niderlandy. Był on też osta-tnim męskim potomkiem Pia-stów w skali całego Śląska

2) Księżna Elżbieta Lukrecja przebywała w Kętach

3) Gen. Königsmark dopiero w 1656r. dostał się do nie-woli polskiej i w twierdzy gdańskiej czekał na pokój w Oliwie. Warto też wie-dzieć, że jego syn (również generał) - Otto Königsmark,

walcząc w Grecji, pod sztan-darami Wenecji, przeciw Turkom, bez skrupułów rozka-zał otworzyć ogień z armat do ... Akropolu i w 1687r. zniszczył największy zabytek kultury helleńskiej

4) W 1599r. olbrzymie spu-stoszenie zrobiła powódź, po której przyszła epidemia. Zginęło wtedy około 20% ludności księstwa. Te dwie plagi dotknęły również Jawo-rze

5) Dzwon ten wypadł z wieży i w 1875r. był przelany

6) Wartość grosz była wtedy wysoka (5 groszy kosztowała kopa jaj)

7) Floreny były to złote mo-nety o bardzo dużej wartości

Kronika ważniejszych wydarzeń z dziejów Księstwa Cieszyńskiego i Jaworza:

- 1617 - 1625r. - Rządy ostatniego cieszyńskiego potomka Piastów - Fryderyka Wilhelma
1618r. - Ferdynand II rozpoczyna nową falę kontrreformacji
1618 - 1648r. - Wojna trzydziestoletnia (częściowo toczy się na terenie Księstwa Cieszyńskiego)
1625 - 1653r. - Rządy Elżbiety Lukrecji - ostatniej księżny z linii cieszyńskich Piastów

Rudolf DORNIK

EWANGELICKI CHÓR KOŚCIELNY z Jaworza gościł w Holandii

Na zaproszenie KLUNDERTS POLENKOOR w dniach 25 do 30 czerwca 1992 roku, chór ewangelicki gościł w Holandii prezentując pieśni kościelne i ludowe połączone z fragmentami tańców. Opiekunem chóru występującego pod dyrekcją p. Ruty Janik, był ks. radca Ryszard Janik. Partie organowe wykonywała p. Anna Widajewicz. Chór po raz pierwszy w całości zaprezentował się w śląskich strojach regionalnych.

Pierwszy koncert, 9 pieśni religijnych, dał w dniu 26.06 br. w sali "ANKERKUIL" w Moerdijk, gdzie na "bis" wykonał wiązaną pieśń ludowych przeplatanych tańcami. Oprócz chóru jaworzańskiego pre-

reformowanym, gdzie wykonał trzy pieśni.

Na pożegnalnym spotkaniu w dniu 29.06 br. chór zaprezentował śląskie pieśni ludowe i fragmenty tańców, wciągając do wspólnej zabawy i gospodarzy, a w szczególności przybyłego na to spotkanie pana burmistrza Sizoo wraz z małżonką.

Chór, dzięki uprzejmości organizatorów i gospodarzy, miał możliwość zwiedzenia szeregu zakątków tego regionu Holandii i zapoznania się z wieloma interesującymi problemami.

Na cmentarzu polskich żołnierzy w Bredzie chór uczcił poległych wspólną modlitwą, pieśnią "Odchodzę z doliny cierpie-

zentowała się również orkiestra HOLLANDS DIEPKLANKEN.

Drugi koncert, wyłącznie 8 pieśni religijnych (inny zestaw), dał w dniu 27.06 br. w Kościele Reformowanym w Klundert. Dwie następne pieśni wykonał wspólnie z POLENKOOR w języku polskim. W koncercie tym POLENKOOR oraz orkiestra z Klundert prezentowali własne programy.

W niedzielę 28.06 br. chór wziął udział w nabożeństwie w innym kościele

nia..." i kwiatami złożonymi na ponad czterdziestu mogiłach.

Serdeczne podziękowanie składamy tym wszystkim, którzy nie szczędzili nam swojego czasu i serc, a w szczególności zaś panom J. van Westenbrugge i W. Hommel'owi.

We wtorek, 30 czerwca, chór serdecznie żegnany wyruszył w powrotną drogę do kraju, kończąc swoje siódme zagraniczne występy.

Roman Rucki

Podziękowanie

W sobotę 8 sierpnia br. - w ramach imprezy pod nazwą "Jaworzańskie Lato 92" - przed liczną zgromadzoną publicznością w amfiteatrze wystąpił Ewangelicki Chór Kościelny z Jaworza. Pod przewodnictwem pani Ruty Janik zaprezentował trzy pieśni religijne, a następnie wiązaną śląskich pieśni ludowych połączonych z tańcami. Po-

raz pierwszy w amfiteatrze Jaworza i po raz pierwszy w śląskich strojach ludowych.

Fala oklasków, liczne błyski fleszów, duży bukiet kwiatów ze strony organizatorów złożony na ręce p. R. Janik oraz słowa konferansjera p. T. Majcherka świadczyły o tym, że mieszkańcy i goście Jaworza serdecznie przyjęli występ chóru i liczą na dalsze.

Do słów podziękowania dołącza się

Komisja Kultury, Oświaty i Sportu
Rady Gminy Jaworze

POLSKI WRZESIEŃ 1939r.

Książkę Apoloniusza Zawilskiego "Bitwy polskiego września" poprzedza dedykacja: "Pamięci Żołnierzy Wrześniowych - oficerów i podoficerów, szeregowców i ochotników cywilnych - którzy złe uzbrojeni i nie zawsze dobrze dowodzeni, bez snu i pożywienia, w nieustannych marszach i walkach - przez 25 dni i nocy przeciwstawiali się całej potędze uzbrojonego po zęby, bezwzględnego i dyszącego zemstą najeźdźcy niemieckiego.

W codziennym beznadziejnym trudzie, przekraczającym miarę fizycznych możliwości człowieka wykruśzali jego siły, zmuszali do rozwijania armii, korpusów i dywizji wroga, opóźniali teutoński marsz na podbój świata!

Ci bezimienni, często do dziś nie rozpoznani bohaterowie polskiego Września, pogrzebani we wspólnych prowizorycznych mogiłach, pierwsi swą postawą i wolą, krwią i trudem zadokumentowali stanowczy sprzeciw wobec hitlerowskiego gwałtu.

Oni pierwsi wkroczyli na trudną drogę przyszłego zwycięstwa nad hitleryzmem.

C z e ś ć i c h p a m i ę c i !

Powyższe słowa dotyczą polskich żołnierzy - i cywilów - podejmujących walkę z najeźdźcą hitlerowskim, który przyszedł z południowo-zachodniej i północnej granicy państwa polskiego.

Dzisiaj, kiedy znamy już liczne materiały źródłowe, dokumenty, a także wspomnienia i relacje dotyczące wydarzeń wrześniowych na wschodniej granicy ówczesnej Rzeczypospolitej, wiemy, z jaką bezwzględnością wkroczyli na ziemię państwa polskiego żołnierze radzieccy; towarzyszyła temu "rozdmuchiwana" propaganda, jakoby cel ich działania był inny niż tych spoza zachodniej granicy. Na mocy paktu Ribbentrop - Mołotow, zawartego pod koniec sierpnia 1939 roku, obaj zaborcy dokonali podziału terytorium państwa polskiego. Po klęsce wrześniowej Niemcom hitlerowskim przypadło 48% tego terytorium, a ZSRR - 52%.

Sytuację ówczesnej Polski najlepiej obrazuje znany w literaturze światowej - i polskiej - motyw bezbronnej jagnięcia rozszarpanego w lesie przez dwa wilki. Mówił o takiej sytuacji już Ignacy Krasiński; jagnię z jego bajki na pytanie: "jakim prawem?" usłyszało odpowiedź: "smacznyś, słaby i w lesie". Do tegoż motywu nawiązał w jednym z swoich powojennych, już emigracyjnych utworów Marian Hemar, przypominając przemoc i bezprawie, z jakimi przyszło bohatersko walczyć naszym żołnierzom Września.

Bogusław Krzemiński

ANGIELSCY GOŚCIE W JAWORZU

Od 27 do 31 lipca br. władze administracyjne i samorządowe naszego województwa gościły - już po raz drugi - przedstawicieli Rady Metropolitarnej Kirklees (hrabstwo York - na pograniczu Anglii i Szkocji). Intencją gości było nawiązanie stałej współpracy z naszym regionem. Konkretne cele i zamierzenia w tym zakresie zawiera zamieszczony poniżej dokument - "WZAJEMNE POROZUMIENIE".

Delegacja angielska gościła w Bielsku - Białej, Szczyrku, Ustroniu, Zywcu, Rajczy, Cieszynie, Andrychowcu oraz w Jaworzcu. Stronę angielską reprezentowali: p. John Harman - przewodniczący sejmiku samorządowego, p. Robert V. Hughes - przewodniczący rady, burmistrz Kirklees - p. D. Wright oraz jego zastępca p. John Mer-nagh, radny p. Dawid Beethan, pani Arlene Mc Carthy - odpowiedzialna za kontakty europejskie, asystentka przewodniczącego rady - p. Carole Pattison oraz przedstawicielka Polonii - p. Barbara Ciappe. Gościom towarzyszyła kierująca biurem prasowym wojewody p. Alina Macher. W Jaworzcu spotkali się z angielskimi gośćmi: przewodniczący rady gminy - p. Władysław Nikiel, wójt - p. Paweł Mularz, przedstawiciel Miłośników Ziemi Jaworzańskiej - p. Czesław Czubaj, radni: p. Zbigniew Putek i p. Józef Czader, który, wraz z p. Małgorzatą Kobiela-Gryczką reprezentował też "Echo Jaworza". Angielscy goście poznali na spotkaniu w urzędzie gminy najważniejsze fakty z historii Jaworza, jego współczesne problemy i perspektywy na przyszłość, po czym zwiedzili w towarzystwie gospodarzy obiekty historyczne i sanatoryjne naszej miejscowości, a także tereny rekreacyjne. Goście przekazali prezenty dla dzieci w sanatorium, otrzymali zaś przewodniki po Jaworzcu, wszystkie informatory wydane przez THZJ oraz komplet numerów "Echa Jaworza". Wszystkie polskie wydawnictwa znajdują się, wg zapowiedzi gości, w bibliotece polonijnej w Kirklees. Po kąpieli w basenie DW "Jawor" oraz kolacji spożytej "Pod Goruszką" zmęczeni, ale pełni wrażeń goście opuścili Jaworzec, by nazajutrz podpisać wspomniane już na wstępie "Wzajemne porozumienie"

M. K. - G.

WZAJEMNE POROZUMIENIE

Stronę polską reprezentują:
Wojewoda Bielski
Burmistrz Samorządu Województwa Bielskiego

Stronę angielską reprezentuje:
Rada Metropolitarnej Kirklees

Konkretyzując ustalenia zawarte w Liście Intencyjnym podpisanym w lutym 1991 r., z myślą o gotowości do nawiązania trwałych więzi pomiędzy naszymi regionami, w celu promowania porozumień, kontaktów, współpracy kulturalnej i ekonomicznej, zgadzamy się wspólnie stworzyć i realizować program współpracy w następujących dziedzinach:

- popierać wymianę w dziedzinie kultury i szkolnictwa łącznie z ogólną turystyką - indywidualną i grupową w naszych regionach
- podejmować szkolenia organizacyjno-zawodowe oraz wymianę doświadczeń między osobami odpowiedzialnymi za organizację i świadczenie usług komunalnych
- promować ekonomiczne i handlowe kontakty pomiędzy organizacjami gospodarczymi naszych regionów
- promować badania i lokalne programy w dziedzinie ochrony środowiska
- poszukiwać sponsorów krajowych i europejskich dla wsparcia finansowego jednostkowych projektów w obrębie tego programu

Program współpracy składa się z :

- a) projektu wdrożenia
- b) propozycji dla przyszłych projektów

Będzie on oficjalnie zatwierdzony i poddany akceptacji na posiedzeniu naszych Rad w październiku 1992 r.

Wspólnie będziemy podejmowali co roku przegląd i aktualizację programu aby nadzorować i oceniać realizację projektów i aby wprowadzać nowe projekty do programu.

Bielsko-Biala, 31.07.1992 r.

Zmiany opłat za przedszkole

W związku ze wzrostem kosztów utrzymania przedszkoli spowodowanym obligatoryjnym podniesieniem płac pracowników oświaty, Zarząd Gminy w Jaworzu na posiedzeniu w dniu 14 sierpnia 1992 roku podjął uchwałę w sprawie zmian stawek opłat stałych za korzystanie z przedszkoli. W myśl uchwały, z dniem 1 września br. opłaty stałe wynoszą:

* dla dzieci zamieszkałych na terenie gminy Jaworze - uczęszczających do przedszkola lub klasy "0" w przedszkolu - 150.000 zł miesięcznie + koszty wyżywienia,

** dla dzieci zamieszkałych poza gminą Jaworze, a uczęszczających do jaworzanskich przedszkoli lub klasy "0" w przedszkolu - 650.000 zł miesięcznie + koszty wyżywienia,

*** dla dzieci uczęszczających do klasy "0" poza przedszkolem bez wyżywienia - 100.000 zł miesięcznie (niezależnie od miejsca zamieszkania).

Ta drastyczna decyzja Zarządu Gminy Jaworze została podjęta pod kątem bezskutecznych prób wyegzekwowania w sąsiednich gminach, tj. Bielsku-Białej i Jasionicy, zwrotu kosztów ponoszonych przez gminę z tytułu objęcia opieką przedszkolną dzieci mieszkających poza naszą gminą. Poza tym gmina nie otrzymała dodatkowych

subwencji na pokrycie podwyżek płac pracowników oświaty wprowadzonych przez Ministerstwo Edukacji z dniem 1.06.92 r.

Zarząd Gminy
Jaworze

Podatek od posiadania psów

Urząd Gminy Jaworze informuje, że zgodnie z podjętą uchwałą Rady Gminy nr IX/41/91 z dnia 18 grudnia 1991 roku wszczęto postępowanie mające na celu ściąganie należności z tytułu podatku od posiadania psów.

Przypominamy, że zgodnie z ustawą o podatkach i opłatach lokalnych z dnia 30 stycznia 1991 r. (Dz.U.nr 9, poz 31 z 1991 r. z późniejszymi zmianami), zarówno w roku 1991 jak i w latach wcześniejszych rady gminne w Jasionicy a następnie w Jaworzu (26 lipca 1991 r.) podejmowały uchwały w sprawie ustalenia kwot podatku od posiadania psów. Uchwałą Rady Gminy w Jaworzu cytowaną na wstępie ustalono kwotę podatku od posiadania psów w wysokości 69.000 zł. od każdego psa, przy czym podatku nie pobiera się:

- a) z tytułu posiadania psów będących pomocą dla osób kalekich (niewidomych, głuchoniemych, niedołącznych),
- b) od osób w wieku powyżej 70 lat prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe - od jednego psa,
- c) z tytułu posiadania psów utrzymywanych w celu pilnowania gospodarstw rolnych (powyżej 101 arów posiadanych gruntów) - po dwa na każde gospodarstwo,
- d) z tytułu posiadania psów utrzymywanych w celu pilnowania stad na pastwiskach - bez względu na ich liczbę,
- e) z tytułu posiadania psów przez dozorców nocnych - od jednego psa.

W związku z licznymi interwencjami i zapytaniami mieszkańców Jaworza informujemy, że uchwała podjęta została zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi w tym zakresie, a fakt braku jej wykonania w latach poprzednich wiązał się głównie z brakiem rozeznania pracowników urzędów co do faktycznej ilości posiadanych psów. Celem wyeliminowania tych niedociągnięć i egzekwowania uchwały Rady Gminy w Jaworzu przez Urząd Gminy podjęto działania mające na celu ściąganie podatku od psów.

Kwoty z tytułu podatku od psów zasilają skromny w tym roku budżet gminy i wykorzystane będą głównie na płatności związane z pracami porządkowymi na terenie gminy Jaworze.

Czesław Wierzbicki
/sekretarz gminy/

OGŁOSZENIA WOJTA GMINY

ZARZĄDZENIE NR 7

W oparciu o ustawę "O ochronie przeciwpożarowej" z dnia 24 sierpnia 1991 roku, w związku z katastrofalną suszą i wynikającą stąd wielką groźbą pożarów

ZAKAZUJĘ KATEGORYCZNIE

- palenia ognisk w lasach, na polanach śródleśnych i w odległości mniejszej niż 100 metrów od granicy lasów i zagajników,
- wypalania ściernisk i traw na terenie całej gminy Jaworze,
- wchodzenia z otwartym ogniem oraz substancjami łatwopalnymi (w tym również palenia tytoniu), w lasach na terenie gminy Jaworze,
- wjazdu na tereny leśne wszelkich - do tego nieuprawnionych - pojazdów.

NAKAZUJĘ

- właścicielom budynków opalanych węglem, koksem, gazem dokonania w trybie pilnym przeglądu kominów z udziałem uprawnionych fachowców (kominiarze, straż pożarna) i nie używanie pieców ponad istotną potrzebę,
- zachowanie ostrożności przez kierowców pojazdów, maszyn rolniczych i leśnych poruszających się w pobliżu granic lasu, ściernisk, stert słomy lub siana oraz zachowania szczególnej ostrożności przez kierowców w/w pojazdów uprawnionych do wjazdu w granice lasów oraz pojazdów używanych przy pracach żniwnych i omlotowych
- zwrócenie szczególnej uwagi na dzieci i młodzież mogące spowodować swym zachowaniem zagrożenie pożarem,
- zachować szczególną ostrożność w przypadku malowania i konserwacji dachów: ogrodzeń farbami zawierającymi lotne i łatwo palne rozpuszczalniki, a w przypadku stosowania smoly lub lepiku - podgrzewać te substancje w odległości minimum 5 m od zabudowań.

W przypadku zauważenia zarzewia, pożaru lub sytuacji zagrażającej zaistnieniem pożaru

NAKAZUJĘ

natychmiast zawiadomić:

- Ochotniczą Straż Pożarną w Jaworzu
telefon: 249
- Zawodową Straż Pożarną w Bielsku-Białej
telefon: 998
- Posterunek Policji w Jaworzu

telefon: 215

* Urząd Gminy w Jaworzu
telefon: 195,813,871.

Osoby, które nie zastosują się do w/w zakazów i nakazów lub spowodują zagrożenie pożarowe oraz rodzice i opiekunowie dzieci, które taką sytuację spowodują, podlegają karze pozbawienia wolności do lat 2 lub karze grzywny (na podstawie ustawy o ochronie p/poż. z dnia 24 sierpnia 1991 roku).

Zarządzenie obowiązuje od dnia ogłoszenia do odwołania.

KOMENDANT GMINNY OSP
w JAWORZU
Czesław Malcher

WOJTA GMINY
w JAWORZU
Paweł Mularz

&

W związku z wystąpieniem nie notowanej od lat suszy w całym kraju; w nawiązaniu do apelu i zarządzenia nr 97/92 wojewody bielskiego z dnia 14 sierpnia 1992 roku (cytowane dokumenty w całości zamieszczone na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy)

apeluję do wszystkich mieszkańców i instytucji Jaworza o oszczędne i racjonalne gospodarowanie wodą,

a w szczególności o nie używanie wody do mycia samochodów lub podlewania ogródków oraz używania wody przez warsztaty, sanatoria, domy wczasowe i zakłady produkcyjne w sposób nie powodujący marnotrawstwa.

Paweł Mularz

&

W związku ze zmianą siedziby firmy "SANBUS" informujemy, że w/w firma nadal obsługuje linie autobusowe w relacjach: BIELSKO-BIAŁA - JAWORZE CENTRUM i BIELSKO-BIAŁA - JAWORZE GÓRNE na dotychczasowych zasadach.

Bilety miesięczne na wrzesień będzie można kupić w budynku Urzędu Gminy (na parterze) od 27 sierpnia do 3 września w godzinach od 7.30 do 16.00.

KOMUNIKAT

Zgodnie z opublikowanymi zarządzeniami nr 3 i 4 Wójta Gminy Jaworze ("Echo Jaworza" nr 5, marzec, str.10-11) do obowiązków właścicieli posesji należy utrzymanie w czystości chodnika i ulicy do polowy jej szerokości to jest: koszenie trawy, usuwanie błota, śniegu, lodu itp., a także czyszczenie rowów położonych wzdłuż nieruchomości. W związku z tym, że jako sekretarz gminy odpowiedzialny jestem za wykonywanie przez Urząd Gminy uchwał Rady i Zarządu Gminy z dnim 10 września 1992 roku uprawnieni pracownicy Urzędu Gminy na moje polecenie przeprowadzą kontrolę w tym zakresie na terenie gminy. Osoby i jednostki, które w tym względzie mają zaległości proszę o wykonanie prac związanych z czyszczeniem rowów.

Czesław Wierzbicki
/sekretarz gminy/

OGŁOSZENIE

Nawiązując do wcześniejszych informacji zamieszczonych na plakatach i w "Echo Jaworza" /nr 8, str.11/, Urząd Gminy w Jaworzu przypomina mieszkańcom o ustawowym obowiązku wyposażenia każdej nieruchomości w pojemniki na śmieci /Dz.U. nr 24, poz.91 z 5.11.80r./, w nieprzekraczalnym terminie do dnia 15.11.92r.

Apelujemy o przyspieszenie zakupu w/w pojemników i nie czekanie na ostateczny termin.

Jednocześnie informujemy, że w związku z niezadawalającym stanem czystości na terenie gminy, Urząd Gminy w Jaworzu w dniu 2 września 1992 roku rozpocznie dostawę pojemników do tych wszystkich nieruchomości, które ich nie posiadają (obciążając dodatkowymi kosztami transportu właścicieli tych nieruchomości).

INSPEKTOR OCHRONY
ŚRODOWISKA
Piotr Gawłowski

WÓJT GMINY
JAWORZE
Paweł Mularz

OGŁOSZENIA DROBNE

KUPIĘ

starszy dom w Jaworzu
*****
Jaworze Dolne 332
ul. Cyprysowa

Edward Wieja

Jaworze, Nałęże 1
ul. Słoneczna
prowadzi sprzedaż
ROSLIN POKOJOWYCH,
a od września
OGŁĄKOW I KRZEWOW
CZUDOBNYCH

SPRZEDAM

działki budowlane
7 - 13 arów
*****
Jan Wełniak
Jaworze Średnie 190
(koło "Atarexu")

Pole powyżej 0.5 ha w Jaworzu
z możliwością zabudowy - kupię

*****
WIADOMOŚĆ: Urząd Gminy Jaworze, pok.22
*****

SPRZEDAM

motorower trójbiegowy "Romet" - mały przebieg
*****
Telefon: 488

OGŁOSZENIA przyjąć nie sekretariat Urzędu Gminy w Jaworzu.
Ceny ogłoszeń: 1 słowo - 5.000 zł, ogłoszenie wymiarowe - za 1cm² - 5.000 zł.
Stosujemy 10% zniżki za wielokrotność umieszczenia tego samego ogłoszenia.
Ogłoszenia dostarczone i opłacone do 7 dnia każdego miesiąca będą umieszczone w numerze z tego miesiąca; po tym terminie w następnym miesiącu.
Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczonych ogłoszeń.

Telefon 215-policja - słucham . . .

— Panie Komendancie. Tuż pod bokiem siedziby komisariatu policji i gminy w Jaworzu, na drodze głównej - ulicy Zdrojowej - znajduje się zakręt, na którym dzieją się dziwne rzeczy. Na ten temat sporo wrażeń może przedstawić właściciel przyległej do zakrętu posesji - pan Jan Czernek, który prawie cyklicznie naprawia plot rozwalany przez kierujących samochodami. W tym miejscu jest usytuowany przystanek autobusowy. Dotychczas podczas wypadków samochodowych nie dochodziło do obrażeń osób. Ale jak długo może trwać taki stan rzeczy? Czy biernie trzeba czekać, aż się wydarzy tragedia i dopiero wówczas nastąpi pełna mobilizacja i wówczas na pewno znajdą się sposoby, by zlikwidować niebezpieczną sytuację na tym zakręcie? Co Pan może powiedzieć na ten temat?

— W trybie natychmiastowym należy ustawić w widocznym miejscu znaki drogowe "Uwaga, wypadki drogowe". W trybie pilnym Urząd Gminy i Komisja Komunikacji Rady Gminy w Jaworzu powinny opracować program poprawy bezpieczeństwa na drodze od "Cholewika" do centrum Jaworza. Zainteresowane strony natomiast powinny niezwłocznie przystąpić do wykonania tego programu.

— Czy to załatwi sprawę i będzie już bezpiecznie na tej drodze?

— W dalszym ciągu zagrożenie będzie istniało, ale wtedy wyłącznie z winy użytkowników dróg, czyli mówiąc jaśniej zagrożenie to będzie występowało z powodu nadmiernej szybkości i nieprzestrzegania innych przepisów drogowych przez kierowców: przeważnie tych młodych, którym nieodpowiedzialna fantazja

przesłania nieraz trzeźwe myślenie w czasie jazdy.

— Czy wobec tego wzmianka w "Echu Jaworza", że radny pan Jerzy Kukła koordynuje zbiórkę pieniędzy na zakup sprzętu technicznego dla miejscowej policji ma coś wspólnego z zakupem sprzętu potrzebnego do pracy policji na drogach?

— Dokładnie tak. Chodzi o zakup radaru. Policjanci dysponując takim sprzętem w sposób zdecydowany rozpoczną walkę z piratami na drogach w Jaworzu. Ale ten sprzęt kosztuje około 30 mln złotych. Policja obecnie nie ma środków na jego zakup. Policjantom pozostaje więc "na oko" oceniać szybkość pojazdów, czego kierowcy nie respektują.

— Trzeba więc jednoznacznie powiedzieć, że inicjatywa radnego pana Jerzego Kukli w sprawie zakupu urządzenia do mierzenia szybkości pojazdów ściśle wiąże się z możliwością poprawy bezpieczeństwa na drogach w Jaworzu.

— Policjanci z Komisariatu w Jaworzu uważają, że kupno tego sprzętu nastąpi niebawem.

Z komendantem policji w Jaworzu Jerzym Kanikiem rozmawiał

Bogusław Krzemiński

Echo Jaworza

Miesięcznik Gminy Jaworze. Redaguje zespół w składzie: Małgorzata Kobiela - Gryczka - przewodnicząca, Józef Czader - zastępca, Jadwiga Roik - sekretarz, Bogusław Krzemiński, Paweł Mularz, Marian Zygmunt.

Adres redakcji: Urząd Gminy Jaworze, 43-384 Jaworze Dolne, ul. Zdrojowa 82, tel.: 195 lub 813 lub 871, telex: 35-405. Druk: Zakład Poligraficzny POLIXER, Bielsko - Biała, ul. Piastowska 18/10.

Poprzednie numery "Echa Jaworza" można zakupić w redakcji.

Redakcja nie zwraca nadsyłanych tekstów oraz zastrzega sobie prawo ich wyboru, skracania i opracowania redakcyjnego.

Zgodnie z zapowiedzią ("Echo Jaworza" nr 8, str. 15), publikujemy listę dalszych ofiarodawców na zakup sprzętu medycznego dla Ośrodka Zdrowia w Jaworzu.

1. Zakład Przetwórstwa Mięsnego "3BS" - Spółka Cywilna, Siewierz 3.000.000 zł
  2. Eugeniusz Zak, J.D. 227 500.000 zł
  3. "Datallex", J.G. 59 500.000 zł
  4. Kościół Adwentystów w Jaworzu 2.000.000 zł
  5. Jerzy Pysz, J.Sr. 128 70.000 zł
  6. Dom Wypoczynkowy "Jawor" w Jaworzu 600.000 zł
  7. Wojciech Grocholski, J.D. 185 100.000 zł
  8. Emil Dawid, J.D. 469 100.000 zł
- Razem: 7.070.000 zł

Emma Penkala
/skarbnik gminy/